

Ilmastohaaste liikennepolitiikan ja kaupunkipolitiikan leikkauspisteessä

Horizons-projektityön tiivistelmä (Kimmo Pylväs, Maria Torttila, Peter Westersträhle, Sami Niemelä)

Projektin tavoitteena oli selvittää millaisia uudenlaisia Suomeen soveltuvia ratkaisuja liikenteen KHK-päästöjen vähentämiseksi benchmarking-kohdekaupungissa (San Francisco) on otettu käyttöön. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa, millaisia yhteistyön malleja on käytössä yhteistyön tiivistämiseksi valtionhallinnon, kaupunkien ja yksityisen sektorin välillä liikenteen päästökysymysten ratkaisemiseksi. Tämä tiivistelmä kokoaa yhteen loppuraportin havaintojen perusteella tehdyt suositukset. Suositusten perustelut ja kohdekaupungista saadut opit kuvataan tarkemmin loppuraportissa.

Työssä käydyn aineiston sekä haastattelujen perusteella toimenpiteet liikennepäästöjen vähentämiseksi ovat laajalti hyvin samanlaisia kuin Suomessa jo tunnistetutkin (mm. uusiutuvan polttoaineen käyttö julkisessa liikenteessä, liikenteen sähköistämissuunnitelma, kestävä liikenteen osuuden sekä liikennesuorituksen vähentäminen.) Aineistojen ja haastattelujen perusteella ryhmä kuitenkin esittää viisi suositusta aiheista, joita voisi hyödyntää Suomessa. Ryhmä on yleisellä tasolla identifioinut myös mahdollisia tahoja, jotka voisivat edistää suosituksiin liittyviä teemoja Suomessa.

Kansallisten ilmastotavoitteiden jalkauttamisen tehostaminen

Suositus 1: Suomessa valtiotason ilmastotavoitteiden jalkauttamista eri hallinnonaloille ja alueellisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin voisi tehostaa ottamalla ne systemaattisesti toimenpiteiden suunnittelun lähtökohdaksi.

Suositus 2: Kunkin hallinnonalan ja organisaation roolia jalkauttamistoimenpiteissä tulisi selkeyttää, ja toisaalta eri toimijat saada toimimaan yhtenäisemmin yhteisten tavoitteiden eteen, jotta saavutettaisiin kokonaisuuden kannalta suurin vaikuttavuus.

Liikennesektorin osalta esimerkiksi Fossiilittoman liikenteen tiekarttaan ja Liikenne12 suunnitelmaan voitaisiin asettaa selkeitä tavoitetasoja esimerkiksi päästövähennysten tai kulkumuotojakauman osalta. Toimenpiteet ja hankkeet ja niiden rahoitusehdot tulisi määritellä tavoitetasojen mukaisesti. Valtiotason tavoitetasot ohjaisivat selkeämmin aluetasolla tapahtuvaa suunnittelua ja toimintaa. (ministeriöt).

Sopimusyhteistyön kehittäminen valtion ja kaupunkien välillä

Suositus 3: Suomessa erilaisten strategioiden, suunnitelmien, ohjelmien ja sopimusten vaikuttavuutta voitaisiin tehostaa. Tämä edellyttäisi valtion ja kaupunkien välillä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä tavoitteiden asetannasta suunnitteluun ja toteutukseen saakka. Valtio voisi esimerkiksi asettaa MAL-sopimuksiin tai vastaaviin seudullisiin sopimuksiin selkeämmät ilmastotavoitteet ja ne voisivat olla esim. hankkeiden ja toimenpiteiden rahoittamisen ehtoina.

Vaikutusarvioinnin edistäminen: modernit mallimenetelmät ja datapohjainen todentaminen.

Suositus 4: Hankkeiden ja toimenpiteiden vaikutustenarviointia ilmastonäkökulmasta tulisi tarkentaa, ja koko Suomen tasolla tulisi kehittää yhtenevät mittarit (vrt. ilmastovaikutusindeksi). Toimenpiteiden vaikutuksia tulisi myös jatkuvasti seurata ja todentaa datapohjaisten ratkaisujen pohjalta. Esimerkiksi seuraavalle MAL-sopimuskaudelle asetettavat uudet kriteerit ja tavoitteet 2031 voisivat perustua nykyisen sopimuskauden onnistumiseen. (Standardit ja määrittelyt: ministeriöt/virastot. Kehitys: tutkimuslaitokset/yliopistot. Hyödyntäminen: virastot/kaupungit)

Kokeilut mahdollistava lainsäädäntöprosessi

Suositus 5: Suomessa voisi kehittää lainsäädäntöä ja lainsäädäntöprosessia siten, että se mahdollistaisi paremmin yritysten ja valtion/kaupunkien välisiä kokeiluja, jonka seurauksena on mahdollista saavuttaa liikenteen KHK-päästöjen vähentämistä. Kokeilujen tulosten perusteella voi luoda esim. luvitusmalleja (liikkumispalvelut yms.), joissa otetaan paremmin huomioon päästövähennystavoitteet (esim. ajoneuvoluokkaan ja/tai alueisiin perustuva lupahinnoittelu). (ministeriöt ja virastot).